

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Postboks 8004Dep

0030 Oslo

postmotak@fad.dep.no

Norsk faglitterær
forfatter- og
oversetterforening

Deres ref.: 23/142

Oslo 22. april 2013

HØRING – HINDRE FOR DIGITAL VERDISKAPNING

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFF) ønsker med dette å kommentere utredningen *Hindre for digital verdiskapning* (NOU 2013:2).

Det er særlig to deler av utredningen som berører NFFs virksomhet. Det gjelder kapittel 4 som tar opp de opphavsrettslige utfordringer, og det gjelder avsnitt 5.2. som handler om norsk bokbransje.

Når det gjelder kapittel 4, viser vi til Kopinors uttalelse som vi fullt og helt står bak som medlemsorganisasjon i Kopinor. Vi begrenser oss derfor til å komme med noen synspunkter på utvalgets vurderinger omkring norsk bokbransje.

Etter NFFs oppfatning har utvalget i liten grad fått fram det som etter vårt syn er selve hovedpoenget med det norske bransjesystem, nemlig *samspillet* mellom de ulike direkte og indirekte støtteordningene som er etablert. Samspillet mellom offentlige støtteordninger og kommersielle interesser har som mål å sikre balansen mellom forfatteres, oversetteres, forleggeres, biblioteks og bokhandlers økonomiske interesser og kulturpolitiske mål; bare slik motiveres forlagene til videreutvikling og diversitet i sine utgivelsesprogrammer og bokhandelen gis incitamentet til framtidsrettede salgstiltak og god formidling. Slik sikres forfatterne og oversetterne et mer forutsigbart inntektsgrunnlag. Og biblioteksektoren gis mulighet til å utøve sin kulturpolitiske rolle i samfunnet. Dette gir bransjesystemet legitimitet. Slik er samfunnskontrakten, som den gjerne kalles, og utfordringen bokbransjen står overfor er å bevare denne balansen der digitale formidlingsformer tar over. Målene i norsk litteraturpolitikk ligger fast og vernet om det norske språk er kanskje enda viktigere enn før. (Jfr St. meld. nr. 35 (2007-2008) *Mål og mening.*)

Den siste tiden har man sett flere utviklingstrekk som forrykker denne balansen, slik utvalget òg poengterer. Eksempler på slike utviklingstrekk er det nære samspillet mellom flere ledd i verdikjeden gjennom såkalt vertikal integrasjon, maktkonsentrasjon, tydelige signal om for svak sortimentskvalitet i bokhandelleddet. Det er denne ubalansen forslaget til Boklov, som Kulturdepartementet arbeider med å ferdigstille, blant annet intenderer å gjenopprette.

NFF er enig med utvalget i at bransjens utfordringer fra digital teknologi er betydelige, og at store forandringer må ventes for aktørenes struktur, organisering, arbeidsmåter og økonomisk utkomme. På den andre siden synes vi utvalget underkommuniserer at norsk bokbransje på mange felt har tatt viktige steg framover for nettopp å utnytte teknologiske muligheter som i betydelig grad kommer brukerne til gode. La oss nevne noen eksempler:

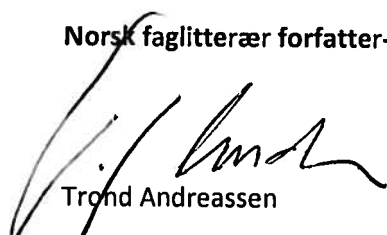
- Som det framgår av utredningens kapittel 4, er det opphavsrettslige føringer på bruk av digitalt innhold. NFF organiserer storparten av faglitterære skribenter i Norge, og vi har vi brukt mye energi på å legge forholdene til rette ved å forhandle fram avtaler som gir muligheter for å utnytte rettighetene kommersielt. Ingen andre land er kommet tilsvarende langt på dette feltet.
- Bokhylla.no er et unikt prosjekt i verdenssammenheng. Her får brukerne digital tilgang til hele 1900-tallets litteratur. Tilbudet viser styrken i et system hvor private organiserte interesser – organisert gjennom Kopinor - sammen med Nasjonalbiblioteket forhandler fram et tilbud som definitivt er en litteraturpolitisk nyskaping befordret av den nye teknologiens muligheter.
- Læremiddelforlagene massive satsning på digitale læremidler. Både selvstendige plattformer til kommersielle vilkår og verktøy som supplerer papirbøkene, gir helt nye pedagogiske muligheter på alle trinn i vårt utdanningssystem. Men det er selvsagt store oppgaver som venter.
- Store Norske Leksikon utvikles som et kvalitetssikret digitalt leksikon. NFF har i flere år, av kunnskaps- og språkpolitiske årsaker, ivret for at norsk, digitalt innhold gjøres tilgjengelig for befolkningen; dette som en motvekt mot angloamerikanske kulturuttrykk som dominerer etermediene og digitale medier. Også her legges det opp til et samspill mellom det private og det offentlige.

Utvalget ser for seg at dagens støtteordninger må omstruktureres, slik at de kommer alle publiseringsformater til gode; følg den eller de som skaper innhold, og ikke formatet, heter det (s. 93). Dette høres tilforlatelig ut, men fordrer to kommentarer: slik åndsverksprodukter utvikles i

dag, skjer det i et nært samarbeid mellom en rekke aktører og teknologi. Slik sikres faglig, redaksjonell og teknisk kvalitet. Dessuten krever utviklingen av digitale løsninger store investeringsmidler, som mindre enkeltaktører ikke kan forventes å kunne stille til disposisjon. Framtidige støtteordninger må tilpasses dette. For det andre mener NFF at digitale løsninger eller andre publiseringsplattformer trenger alternative støtteordninger til de som er utviklet for papirboken. Det er slik man inspirerer til nyutvikling, strukturendringer og innovativt tempo.

Vennlig hilsen

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Trond Andreassen
Generalsekretær

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening er en fagforening for forfattere og oversettere av faglitteratur. Foreningen sikrer medlemmenes faglige og økonomiske interesser gjennom forhandlinger om avtaler med offentlige og private institusjoner om vilkår for utgivelse og bruk av faglitteratur, om vederlagsordninger m. v. NFF arbeider også for å fremme god faglitteratur, styrke norsk skriftspråk og trygge yringsfriheten i et internasjonalt perspektiv. Foreningen har nær 5.500 medlemmer.